

DEN NORSKE KIRKE

Stavanger bispedømmeråd

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Dato: 25.05.2022

Vår ref: 22/00873-5

Deres ref:

Stavanger biskop og bispedømmeråds kommentarer til høring om kirkelig undervisning og læring.

Stavanger bispedømmeråd behandlet høringen om kirkelig undervisning og læring i møte 23. mai. Biskopen slutter seg til bispedømmerådets svar.

Høringssvaret er sendt i skjemaet. Rådet har imidlertid flere kommentarer enn skjemaet gav plass til. Disse ligger ved som et vedlegg til dette brevet, nummerert etter hvilke punkter de gjelder. Vi ber om at disse tas inn i det videre arbeidet med høringen.

Med vennlig hilsen

Jorunn Kraft Vistnes, e.f.
stiftsdirektør

Anita Skretting
Rådgiver, trosopplæring

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO

Stavanger biskop og bispedømmeråds kommentarer til høring om kirkelig undervisning og læring.

1.1: Kirken har som hovedoppgave å nå ut til alle med evangeliet. Erfaringen er at med breddefokuset i trosopplæringen når vi ut til flere. I Stavanger bispedømme er det en stor andel av de døpte som deltar i breddetiltak. Årsrapportene viser at vi når ut til mange - mellom 30-40% av døpte barn er med på breddetiltak. I tillegg har konfirmantarbeidet en oppslutning på rundt 80% av de døpte.

2.1: Utvalget redegjør for de tidsbetingede omstendighetene rundt avgrensningen av trosopplæringen til å gjelde for alle døpte i alderen 0–18 år og argumenterer for at det i dag er nødvendig å utvide rammene. Etter vår oppfatning harmonerer en slik utvidelse godt med den teologiske, ekklesiologiske og pedagogiske grunnlagstenkningen som bør gjennomsyre kirkelig undervisning.

2.2: Vi støtter et læringssyn med varierte arbeidsformer og elementer. Grunnlagstenkning og ledernes læringssyn vil påvirke planlegging og gjennomføring av breddetiltakene. Det er viktig for oss at barns tro blir tatt på alvor, og det er viktig med ledere som legger til rette for at troen kan utvikles gjennom ulike arbeidsformer.

4.1: Dette er et svært godt forslag. Vi ønsker alle velkommen til kirken. Erfaringen i flere menigheter er at flere viser interesse og blir med på tiltak uavhengig av om de er døpt. Det er bra å omtale dem som ikke er døpt som «alle interesserte» fremfor «ikke døpte», da dette er mer inkluderende språkbruk.

4.2: Vi støtter at målgruppen for kirkelig undervisning skal omfatte barn, ungdom og voksne. Uavhengig av om en beholder benevnelsen trosopplæring eller ikke, mener vi det er viktig at ressursene som i dag går til dette fortsatt skal brukes til denne målgruppen, 0-18 år.

5.1: Vi støtter at det jobbes med å få på plass en helhetlig plan for undervisning. Midlene til trosopplæring for barn og unge må primært brukes til breddetiltak.

Det er viktig å ta hensyn til ressursene i menighetene med tanke på utvikling av nye planer. En helhetlig plan kan skape bevissthet om det det en allerede har av tilbud til de ulike målgruppene og systematisere og bygge på dette.

En helhetlig tilnærming understreker også behovet for planer. Vi trenger planer som avklarer hvilke satsningsområder kirken/menigheten har for ulike gjelder aldersgrupper og hvilke temaer som er basis for undervisningen. Gode planer skaper utvikling og viktige refleksjoner.

Dagens planverktøy fungerer for mange som et godt utgangspunkt for å jobbe med utvikling av trosopplæringen. Det er flott om noe tilsvarende kan gjøres for alle aldersgrupper, innen alt menighetsarbeid. Dette planverktøyet bør også ses i sammenheng med helhetlig menighetsplan.

5.2: Vi er enige i at planene kan være overordnede. Samtidig må planene ikke skape usikkerhet i menighetene. Mange liker konkrete forslag og rammer. De kan gi hjelp og være gode utgangspunkter for kreativ tenkning om hvordan tiltak kan tilpasses lokalt.

Nasjonale planer er viktige for å opptre samlet som kirke. De skal lede til at menighetenes virksomhet på ulike områder blir innrettet mot viktige strategiske og kirkelige mål. Trosopplæringen er et godt

eksempel på en felleskirkelig satsing initiert på nasjonalt nivå, der prioritering av ressurser i både økonomi og faglighet har ført til en satsing som i dag er helt sentral i menighetene.

Det er fortsatt stor konkurranse om menighetenes oppmerksomhet og mange mulige prioriteringer. Mange utfordringer i kirken er felles og går på tvers av soknegrenser. Til en viss grad er det en oppgave for Kirkemøtet å sørge for at kirken samlet sett arbeider nok med sentrale, felles utfordringer til at den når sine mål om bredt nærvær blant medlemmene. Her er nasjonale planer et viktig verktøy.

Lokal frihet i hvordan en arbeider med målene er viktig. I forhold til om det skal satses på trosopplæring eller ikke, bør det ikke være lokal frihet, akkurat som satsing på dåp, ord og sakrament, rekruttering eller diakoni bør finnes i alle sokn, som uttrykk for kirkens oppdrag. Derfor bør planene også være konkrete nok til at de blir strategiske styringsverktøy. Planene skal være til inspirasjon og være ressurser for menighetene i hvordan de kan arbeide for god oppslutning og bredt nærvær blant medlemmene lokalt.

5.3: Vi støtter inndelingen utvalget foreslår.

Det er bra med en egen plan for konfirmasjonstiden. Helheten i ungdomsarbeidet kan styrkes om det er en egen plan for ungdom. Konfirmantplanen kan både være selvstendig og integreres i denne planen.

En egen rammeplan for voksenundervisning vil være til god hjelp for menighetene. Innen denne bør det lages en egen plan, eller delplan, for unge voksne. Dette er en egen målgruppe med egne kjennetegn og det er stort behov for å styrke satsningen på dette området.

5.4: Vi har tillit til ansatte og tror de har evne til å ta gode valg på dette området. Mange ganger går kirkeårets tekster og trosopplæringstiltak godt sammen, andre ganger gjør det det ikke. Her trengs det frihet til å gjøre gode lokale valg og vi kan ha tillit til ansattes evne til å se verdien av tilknytning til kirkeåret og betydningen av en gjennomtenkt plan som sikrer at barna i menigheten gjennom trosopplæringen møter kjernetekster.

Vi tror derfor det er unødvendig med en planlagt kursendring på dette området. Her har menighetene allerede i dag det de trenger.

6.1: Vår erfaring er at nasjonale satsninger er viktige. Disse skaper en «vi-følelse» utover den lokale menigheten. Nasjonale satsninger er også et godt utgangspunkt for lokalt handlingsrom. Det skal likevel alltid være opp til den lokale menigheten å velge hvilke nasjonale tiltak en vil satse på.

6.3: Det må særlig arbeides med dette på sentralt nivå. Der det er ressurser/engasjement til det er det flott om det også jobbes med dette på lokalt nivå. Ressurser fra sentralt og regionalt nivå sparer ressurser og gir inspirasjon lokalt.

8.1: Målet om kvalitativ og kvantitativ bredde bør opprettholdes. På denne måten får mange mer kontakt med kirken enn det de ellers ville fått. Innretningen mot bredden av barn og unge har skapt vekst og utvikling på flere områder enn i gudstjenestelivet.

Breddetiltakene har likevel en selvstendig verdi som ikke må undervurderes. Vi må ikke undervurdere hva som setter spor i de døptes trosliv og deres forhold til kirken.

8.2: I Stavanger bispedømme oppleves det i liten grad som et kunstig skille mellom tidsavgrensede breddetiltak og kontinuerlige tiltak. Tidlig i reformperioden var dette en større utfordring, og vi

hadde samtaler på bispedømmekontoret med de menighetene som opplevde dette som særlig krevende.

Breddetiltak og kontinuerlige tiltak er egentlig en kunstig motsetning. Motsetningen til «bred» er «smal», ikke kontinuerlig. Motsetningen til «kontinuerlig» er «punktuell» eller «tidsavgrenset». Vi har mange eksempler, ikke minst fra mindre lokalsamfunn, på at kontinuerlige tiltak kan nå bredden av barn og unge. Et sett med ulike tiltak kan også sammen være innrettet mot bredden av målgruppa, selv om de hver for seg ikke passer alle.

Bispedømmet har i mange år jobbet bevisst med synergien mellom breddetiltak og kontinuerlige tiltak. Fokus må være å legge til rette for gode koblinger mellom de avgrensede breddetiltakene og det kontinuerlige arbeidet for barn og unge.

Også kontinuerlige tiltak for mindre grupper er trosopplæring. Dette er ikke snakk om motsetninger, men om viktige sider av samme sak. For eksempel arbeidet Jesus i både små og store grupper. Han møtte disiplene jevnlig og gav dem opplæring. Samtidig talte han til store folkemengder, der mange kom til tro eller fikk styrket sin tro. Vi må prøve å se ulike tiltak sammen, ikke som konkurrenter. Når de øvrige tiltakene nå også har kommet inn i rapporteringen, ser vi at sammenhengen mellom breddetiltakene og de kontinuerlige tiltakene blir tydeligere.

11.1: Dette kan fungere bra noen steder, for eksempel i mindre lokalsamfunn med større reiseavstander for barn. Det vil også være bra i relasjonen kirke-samfunn hvis SFO og trosopplæring oftere linkes.

Samtidig kan breddeperspektivet bli utfordret noen steder, siden tiltak i SFO-tiden ofte vil skje samtidig med andre aktiviteter.

Vi bør bruke et annet begrep enn SFO-tiden, siden dette bare gjelder de yngste på skolen. «Etter skoletid» treffer alle aldersgrupper.

Planleggingsdager og andre fridager der foreldre er på arbeid viser seg å være et svært godt tidspunkt å arrangere trosopplæringstiltak på.

13.1: Rådgiverne på bispedømmekontoret prioriterer opplæring og veiledning til nytilsatte om hvordan og hvorfor vi rapporterer. De fleste menighetene er selvgående når det gjelder rapportering og gjør dette innen fristen. Mange forteller at når en rapporterer fortløpende så tar det ikke langt tid og at rapporteringen gir en god hjelp til å videreutvikle breddetiltakene.

13.2: Vi ser at det ofte er kateket eller andre som er ansatt for å jobbe med trosopplæringen som skriver rapport og deltar i utviklingssamtaler. Det vil være svært positivt for arbeidet om flere ansatte deltar i dette, for å kunne utvikle det lokale arbeidet videre.

13.3: Vi er positive til dette, og tenker det er viktig at alle menigheter på sikt har en helhetlig menighetsplan for arbeidet sitt.

Når planen for trosopplæring skal inngå i helhetlig menighetsplan, bør også helhetlig menighetsplan godkjennes av biskopen, eksempelvis hvert fjerde år, innen rammen av tilsynet. Tilsynet må utøves på bakgrunn av soknets selvstendighet og menighetsrådets myndighet over arbeidet i soknet. Samtidig kan en godkjenningsordning legge en plattform for bedre oppfølging av menighetenes arbeid, i svært høy grad som støtte, inspirasjon og bidrag til refleksjon.

Slike strukturer vil også hjelpe biskopen å være godt orientert om det som skjer lokalt og styrke sammenheng og erfaringsutveksling i kirken. I de tilfellene der menighetene mangler fokus på viktige satsingsområder kan de utfordres til å justere satsingen.

14.3: Vi er positive til å utrede mulige endringer i kriteriene for fordeling av midler. Det er spesielt behov for å se på om det bør etableres et grunntilskudd for å sikre et minimum av tilbud i alle sokn.

Dersom det er behov for å gjøre vurderinger av fordelingen av tilskuddet, er det nødvendig at et organ over sokne- og fellesrådsnivå fordeler midler som skal fordeles mer skjønnsmessig eller fleksibelt. Slike vurderinger vil det være hensiktsmessig at bispedømmerådene tar seg av.

Det er fortsatt viktig at et organ med rimelig nærhet til sokn og fellesråd tar imot regnskapsrapporter for å se om midlene er brukt i tråd med tildelingen. Å ha økonomisk ansvar bidrar også til at biskopens og bispedømmerådets mandat til å drive fagutvikling og oppfølging av menighetene blir tydelig. Samspillet mellom lokalt og regionalt nivå innenfor trosopplæringen har hele tiden vært viktig for kvaliteten lokalt.

En eventuell endring i fordelingen av tilskudd vil innebære en endring i det økonomiske grunnlaget for mange stillinger. Det vil gjøre det utfordrende å synkronisere endringer i tilskudd med personalsituasjonen lokalt.

Dersom endringer i kirkelig organisering gir mulighet for mer samorganisering av kirkens ansatte, vil det lette arbeidet med implementere endringer i fordeling av ressurser. Det blir lettere å samle små stillinger og enklere å utnytte muligheter for samarbeid på tvers av sokn.

I Stavanger bispedømme føres i dag ubrukte trosopplæringsmidler over et visst nivå tilbake til bispedømmerådet og lyses ut til relevante utviklingsprosjekter i menighetene. Disse prosjektmidlene er det stor etterspørsel etter. De bidrar til nyskaping og til gode tiltak som ellers ville vært vanskelige å gjennomføre. Isolert sett ville trolig alle sokn kunne tenkt seg å beholde ubrukte midler, men slik ordningen er i dag betyr det at de kommer flere og hele fellesskapet til nytte, når det midlertidig ikke har vært bruk for midlene til det tilskuddet var rettet mot lokalt.

Vi støtter å se videre på om nasjonale midler til kirkelig undervisning og læring bør samles i en pott. Dette gjør det mulig å styrke katekettjenesten i kirken og gi kateketene en tydeligere rolle som undervisningsledere i menigheten.

Hvis disse midlene skal omfordres samlet, vil dette også skape endring i grunnlaget for stillinger. Dette må gjennomføres på en forsvarlig, forutsigbar og gjennomtenkt måte. En samlet arbeidsgiverorganisering i kirken vil også gjøre endringen av denne typen mye lettere å gjennomføre. I stort vil det bidra til en mer rettferdig og hensiktsmessig fordeling av tilskudd til kirkelig undervisning.

I dag arbeider bispedømmerådet aktivt for å støtte opp om katekettjenesten, ved at tilskuddet til undervisning er nivåregulert i forhold til hvilken kompetanse den som tilsettes lokalt har. Bispedømmet ser også til at stillinger forvaltes slik at det tilsettes fullt kvalifiserte søkere når dette er mulig. Det arbeides også aktivt for at tilsatte uten fulle kvalifikasjoner kan fullføre utdanning som gir grunnlag for vigsling. Dette er viktig for framtiden til undervisningstjenesten i kirken.

14.4: Deler av tilskudd må ikke trekkes tilbake fra menigheter som skaffer midler til trosopplæring på annet vis. Slik er det også i dag. Dersom vi hadde trukket deler av tilskuddet tilbake, ville det ikke virke stimulerende til å søke alternative finansieringskilder. Det ønsker vi ikke. All aktivitet bør rapporteres i det samme verktøyet uavhengig av finansiering.

14.5: Se kommentar tidligere i 14.

Hvis det blir et grunntilskudd for å sikre et minimum av aktivitet i hvert sokn, vil det være hensiktsmessig å be bispedømmerådene bidra i fastsettelsen av nivået på dette, ut fra kjennskap til lokal geografi og lokale forhold. I dette må bispedømmerådene selvsagt ha god dialog med organene for soknet, men det kan bli behov for at et organ på et nivå over soknet gjør vurderinger som sørger for likebehandling av ulike sokn og kan vurdere fordelingen av tilskudd i et større perspektiv enn det rent lokale hvert enkelt sokn og fellesråd trolig vil ha fremst for øyet.

Selv om trosopplæringen nå er godt forankret i kirken, vil det også fortsatt være behov for noe oppfølging av hvordan midler blir brukt lokalt. Det er klart mer hensiktsmessig at dette skjer fra bispedømmenivået enn fra Kirkerådet.

16.2: Pedagogisk kompetanse er sentralt for å kunne ha et helhetlig ansvar for kirkelig undervisningstjeneste. Det er samtidig viktig at prestene fortsatt har undervisning og trosopplæring i sin tjenesteordning.

17.1.2: Mange ansatte har mye formell og reell kompetanse. Samtidig ser vi at flere innen undervisningstjenesten mangler viktig kompetanse innen kristendom og pedagogikk. Det må jobbes for at fellesrådene skal kunne legge til rette for kompetanseheving for dem som allerede er ansatt i undervisningsstillinger. Vi trenger flere kateketer.

17.1.3: Vi er enige i at økt kompetanse er viktig. Samtidig må vi være oppmerksomme på at et slikt krav kan gjøre det vanskeligere å rekruttere folk til stillingene som lyses ut. Her trengs det også unntaksbestemmelser, selv om utdanningskravet er malen.